תרבא דאטמא [א]במר [א] דכנתא אקנסיה רבא לזבוני אפי' אמגוזי אמר ליה רב פפא לרבא [ב] כמאן כרבי יהודה אי כרבי יהודה אפי' מים ומלח נמי לעולם ר' שמעון ובאיסורא [ג] דגופיה קנסינן ליה סתם דרדקי גרו באמגוזי ואזיל ומשכש לבני טבחי וגרי להו באמגוזי ומייתו ליה תרבא דאטמא ומזבין ליה במר [ד] דכנתא: **מתני'** בהחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות החשוד על המעשרות אינו חשוד על השביעית גהחשוד על זה ועל זה חשוד על הטהרות ויש דשהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ולא על זה הזה הכלל (א) והחשוד על דבר לא דנו ולא מעידו: **גמ'** מאי טעמא שביעית לא בעיא חומה ומעשר כיון דבעי חומה [ה] חמיר ליה: החשוד על המעשר [ו]: מאי טעמא מעשר אית ליה פדיון שביעית כיון דקא מיתסרא ליה ולית ליה פדיון [ז] חמירא ליה: החשוד על זה ועל זה [ח]: כיון דחשיד אדאורייתא כ"ש אדרבנן: ויש חשוד על הטהרות: מאי טעמא נהי [ט] אדרבנן חשיד אדאורייתא לא חשיד ורמינהי נאמן על הטהרות נאמן על [י] שביעית הא חשיד חשיד א"ר אילעי מתני' כשראינוהו שנוהג בצינעא בתוך ביתו ר' ינאי ברבי ישמעאל אמר כגון דהוה חשיד [יא] לתרוייהו ואתא קמי רבנן וקביל אתרוייהו והדר איחשד אחד מינייהו דאמרינן ומיגו דחשיד אהא חשיד נמי אאידך אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן זו דברי ר' עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים החשוד על השביעית חשוד על המעשר זמאן חכמים רבי יהודה דבאתריה דר' יהודה שביעית חמירא להו דההוא דהוה קרי ליה לחבריה חדיירא בר דיירתא א"ל תיתי לי דלא אכלי פירות שביעית כוותך איכא דאמרי אמר רבה בר בר הנה אמר ר' יוחנן זו דברי ר' עקיבא סתימתאה אבל חכמים אומרים חשוד על המעשר חשוד על השביעית ומאן חכמים רבי מאיר היא דאמר חשוד לדבר אחד הוי חשוד לכל התורה כולה רבי יונה ור' ירמיה תלמידי ר' זעירא ואמרי לה ר' יונה ור' זעירא תלמידי ר' יוחנן חד אמר אבל חכ"א חשוד על השביעית

חשוד

תרבא דאטמא. חלב הכליות שעל היריך: **במר** יג] **דכנתא.** במוקם חלב טהור הנקרא כנתא ובלע"ז אנטריי"ל כמו הדרא דכנתא דאמרינן בשחיטת חולין (דף מח:): **לעולם כרבי שמעון.** דלא קניס אלא במידי דדמי לאיסורא ובאיסורא גופיה במידי דעביד יג] איסורא דהיינו אמגוזי: **גרו באמגוזי.** גרורים ומשוכים אחר אגוזים: **ומשכש לבני טבחים.** מטעה אותם באגוזים ושוכרן (ט) לבני הטבחים ומגילין לו החלב שנוטלין אותו מאליהן והוא מוכרו במר דכנתא: **מתני' אינו חשוד על המעשרות.** ולוקחין ממנו תבואה בשאר שני שבוע ואין צריכים לעשר ולאי אלא דמאי. וטעמא דכולה מתני' מפרש בגמ': **גמ' בעי חומה.** דאינו יכול לאכול מעשר שני אלא לפנים מחומת ירושלים דכתיב (דברים יד) ואכלת לפני ה' אלהיך וגו': **הטהרות.** דרבנן ניהו שיהא אדם אוכל חולין בטהרה: **הא חשוד.** על הטהרות חשוד על השביעית: **מהימנין.** דקתני אין חשוד כגון שראיתוהו שנוהג דין מעשרות ושביעית בצינעא בתוך ביתו דליכא למימר לפנים הוא עושה כיון דבצינעא קא עביד: **רבי ינאי אמר.** ברייתא דייקינן מינה הא חשוד (ב) יד] כגון דהוה חשוד אתרוייהו אשביעית ואטהרות וקביל אתרוייהו שיזהר טו] על שניהם: **זו דברי רבי עקיבא.** דחשוד על השביעית אינו חשוד על המעשר: **שביעית חמירא להו.** וכיון דחשוד אשביעית כ"ש אמעשרות: **דההוא דהוה קרי לחבריה.** באתריה דרבי יהודה: **דיירא בר דיירתא.** גר בן גיורת: **תיתי לי.** שכר טוב טז] שלא אכלתי פירות שביעית כוותך. יש מפרשים יז] רבי עקיבא סתימתאה דאמרינן בסנהדרין באלו הן הנחנקין (דף פו.) סתם משנה רבי מאיר סתם ברייתא רבי נתן ו] וכולהו אליבא דרבי עקיבא ולאו מילתא היא דהא בכמה דוכתין אמרינן רבי מנחם סתימתאה ו] רבי שמעון סתימתאה ט] אלא רוב משניות איכא בהש"ס סתומות אליבא דר' עקיבא:

חשוד

תרבא דאטמא במר דכנתא. כך גריס רבינו תם פירוש מר בחילוף של כנתא כמו במר דשמעיה דבפרק גיד הנשה (חולין צד.) וכמו במר יח] דפרזלא דבבא קמא (דף קיג:): **מעשרות** יט] דבעו חומה חמיר ליה. מכאן מדקדק רבינו תם בכ"מ כ] שהזכיר מעשר אצל שביעית דמיירי בנותן מעשר שני לשם חולין כגון הרי אלו בחזקתן למעשר ולשביעית בפרק הנזקין (גיטין סא:) וכן אינו חושש כא] לתבלין שנה לא משום שביעית ולא משום מעשר בפ"ק דחולין (דף ו.) ולשון מעשר נמי מוכיח כן דהיכא דאיירי בחשש דאינו מתוקן נקיט טבל או דמאי: **הא** חשוד חשוד. דמשמע ליה דלגופיה לא איצטריך דפשיטא דכי נאמן על הטהרות דנאמן על השביעית כיון דנוהג מנהג פרושים שאוכל חולין בטהרה: **מתני'** כשראינוהו נוהג בצנעא בתוך ביתו. שנזהר מן השביעית משמע דעם הארץ כב] סתמא חשוד אשביעית כמו אטהרות ותימה דבסוף הניזקין (גיטין סא.) קאמר מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא דמיקל באשת עם הארץ ומחמיר על החשודה על השביעית וקאמר רבא הכא במאי עסקינן בעם הארץ דרבי מאיר וטומאה וטהרה דרבנן ומדקתני גבי טומאה וטהרה עם הארץ סתם וגבי שביעית קתני החשודה משמע דסתם עמי הארץ חשידי אטהרות ולא חשידי אשביעית ומיהו מהא דשרי לנור ולטחון גבי עם הארץ דחשיד אטומאה וטהרה ולא אסרינן מטעם שביעית אין לדקדק כלום דדלמא בשאר שני שבוע איירי ההיא ולא בשביעית או בפירות הידועים שאינם של שביעית דה"נ איירי בפירות הידועים שהם מתוקנים לרבא דלית ליה שינוייא דאביי דרוב עמי הארץ מעשרין ועוד קשיא מכאן לפירוש ר"ת דמפרש בפ"ב דכתובות (דף כד.) גבי שלי חדש ושל חברי ישן דסתם עם הארץ אע"ג דחשידי אדמאי לא חשידי אשביעית וסותר פירוש רבינו שמואל דמפרש לחדש וישן דנקט משום שביעית וכי מפני התם רוב עמי הארץ מעשרין רוצה לומר דהוא הדין בשביעית וכמה קושיות כג] דמקשה רבינו תם על פי' רבינו שמואל כמו שפירש בכתובות ומפרש כד] חדש וישן להשבית המקח בעלמא קאמר ולא לענין איסור והיתר והשתא לר' אילעא דחשוד אטהרות דרבנן חשוד אשביעית כל שכן סתם עמי הארץ דכי היכי דחשידי אדמאי דאורייתא חשידי נמי אשביעית ודוחק להעמיד סתם עם הארץ בכ"מ דלא חשיד אשביעית כשראיתוהו נוהג בצינעא בתוך ביתו ועוד קשיא מהא דתנן במס' דמאי (פ"ג מ"ד) ומייתינן לה נמי בהניזקין (גיטין סא:) המוליך חטין לטוחן כותי או לטוחן ע"ה אינו חושש לא משום מעשר ולא משום שביעית משמע דסתם עמי הארץ חשידי אשביעית וי"ל כה] משום כותי נקט שביעית אי נמי בודאי חשוד איירי וכן ההיא דהלוקח לולב מחבירו בשביעית דקאמר עלה בפ' לולב הגזול (סוכה לט.) דאין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ וכן הא דמייתי פרק קמא דחולין (דף ו.) הנותן לשכנתו עיסה לאפות וקדירה לבשל אינו חושש לשאור ולתבלין שנה לא משום שביעית ולא משום מעשר ואם אמר עשה לי משליכי חושש כו' כל הני מיירי בודאי חשוד וא"ת היכי מוכח מינה בחולין דגזרו על תערובות דמאי דלמא חשוד גרע מסתם עם הארץ לגבי מעשר לאשון כדמוכח בשילהי הנזקין (גיטין סא.) לאביי וי"ל דלרבא פריך שפיר דלא חמיר ליה כו]: **באתריה** דרבי יהודה חמירא להו שביעית. ולכן חשוד אמעשר ותימה דהא בפ"ק דשבת (דף יז:) אמרינן דבתרומה כיון דאפשר למיעבד כדשמואל דחטה אחת פוטרת את הכרי לא חשידי והכי נמי גבי מעשר שני לא הוה לן למיחשדיה כיון דאפשר למעבד כדשמואל דהקדש שוה מנה שחללו על שוה פרוטה מחולל דהוא הדין כז] מעשר שני ובשאלתות דרב אחאי הוא בהדיא על כרם רבעי שמחללין אותו על דבר מועט ומעשר שני ונטע רבעי דין אחד להם בכ"מ דקדש קדש גמרינן להו מהדדי כדאיתא בפרק שני דקדושין (דף נד:) ואפי' לכתחלה מסתבר דשרי כמו גבי הקדש במסכת ערכין (דף כט.) דשרי בזמן הזה גבי ההוא גברא דאחרימינהו לנכסיה והא דמוקי בפרק התקבל ל] (גיטין דף נה.) ההיא דכילד מערימין על מעשר שני במעשר בזמן הזה דרבנן היה יכול להקשות בזמן הזה מאי הערמה צריך לפטור מחומש והלא יכול לחלל לשוה מנה על שוה פרוטה אלא מסלק ליה בפירכא אחריתי ואמה העבריה בזמן הזה מי איכא וכן מעשים בכל יום שאנו מחללין כרם רבעי שוה מנה על שוה פרוטה וי"ל דלא דמי מעשר לתרומה דפעמים שאין לו פרוטה מזומנת לחלל עליה וגם אין לו כי אם מעט מעשר כנגד שוה פרוטה ואינו רוצה ליתן פרוטה כנגדו:

וחכמים

עין משפט נר מצוה

א [טוש"ע יו"ד סי' קיט סעי' ז]:
לה ב מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הלכה טו:
ג [מיי' פ"י מהל' מעשר ותוש"ע סעי' יא]:
לו ד מיי' פ"ח מהל' שמיטה הלכה טו:
לז ה מיי' שם הל' יז ופי"ב מהל' מעשר הלכה יז וכרשב"ג דנאמן על אחרים:
לח ו מיי' פ"ח מהל' שמיטה ויובל הל' טו ופ"ב מהלכות מעשר שני הלכה א:
ז [טוש"ע יו"ד סי' קיט סעיף יז]:
ח [טוש"ע שם סעי' ה]:

◆

רבינו גרשום

רשמן חייב בתרומה: דהוי מזבין תרבא במרכנתא. א) והיה אומר שהוא טהור של הדורא דכנתא דכנתא טהור כמו דכי ואמר לן רבי דאמר משמיה דרבי יצחק האורליני ז"ל דהוא אמר דאקשתא ואייתרא דקאמר בשחיטת חולין בחלב של קיבה הוו אבל הדורא דכנתא כוליה טהור: כמאן כר' יהודה. דקניס הכל: אי הכי אפילו מים ומלח נמי. ליקנסיה מ"ט לא קנסיה אלא אמגוזי: לעולם כרבי שמעון. דאמר כל שיש בו זיקה והאי נמי אמגוזי זיקה דאיסורא ניהו: גרו. מימשכי: החשוד על השביעית. למכרו דאסור למכור שביעית: כיון דמיתסרא ליה לסחורה ולית ליה פדיון כדאמרי' האחרון נתפס בשביעית ופירי עצמו אסור: כיון דחשיד אדאורייתא. היינו שביעית ומעשר כ"ש אדרבנן: דטהרות אוכלי חולין בטהרה אינו אלא מדרבנן: הא. חשוד על הטהרות חשוד נמי אשביעית וקשיא למתני' דתני ויש שהוא חשוד על הטהרות ואינו חשוד לא על זה ועל זה: כשראינוהו שנוהג. חומרא דשביעית ומעשר בתוך ביתו: ר' ינאי אמר. לעולם כדאמר מתני' ומ"ט דברייתא דדייקא הא חשוד חשוד: כגון דהוה חשוד אתרווייהו. אטהרות ואשביעית ואמעשר ואתא לקמי רבנן וקיבל אתרווייהו ושוב איחשד אחדא ומש"ה כיון דתחלה היה חשוד אכולן ועכשיו חוזר להיות חשוד אחדא אמרינן נמי חשוד אכולן: זו דברי ר"ע סתימתאה הא סתמא דמתני' דתני חשוד על השביעית אינו חשוד על המעשרות ר"ע היא: ובאתריה דר' יהודה שביעית חמירא. ומדחשיד על החמור

א) היה מוכר חלב של ירך והיה אומר שהוא טהור כל"ל וכ"ה בערוך ערך מרכנתא ע"ש.

מסורת הש"ס

א) [עי' ערוך ערך מרכנתא דאיש דגרס מדכנתא], ב) [לקמן לה. יומא פח.], ג) [עירובין פב. וש"נ], ד) גיטין נד. ע"ש, ה) ומוכרן ל"ק, ו) [איתא כן בסנהדרין עי' רש"י מגילה ב. ד"ה סתימתאה ואולי צ"ל ר' נחמיה], ז) [כתובות קה:], ח) [לקמן נא. חולין כט:], ט) [שאור ותבלין ל"ק, י) [ועי' תוס' לעיל יא: ד"ה הרי ותוס' כתובות כד. ד"ה שלי ותוס' סוכה לט: ד"ה כמה], כ) [המקבל ל"ק].

◆

הגהות הב"ח

(א) במשנה זה הכלל כל החשוד: (ב) רש"י ד"ה ר' ינאי וכו' הא חשוד חשוד כגון:

◆

לעזי רש"י

אינטריי"ל. שומן המעיים.

◆

מוסף רש"י

במר דכנתא. בחילוף כנתא, ולי נראה דלשון תמורה הוא (חולין צד.).

◆

שיטה מקובצת

א] במר כנתא קנסיה: ב] לרבא ואמרי לה רב ארא בר אהבה לרבא: ג] ובאיסורא גופיה: ד] במר כנתא: ה] חומה חמירא עליה: ו] המעשר כו' מאי: ז] פדיון, ס"א דתנן האחרון אחרון נתפס והפרי עצמו אסור חמירא עליה: ח] זה וכו' כיון: ט] נהי דאדרבנן חשוד: י] השביעית וצל המעשרות הא: יא] חשיד אתרווייהו: יב] במר כנתא: יג] דעביד בה איסורא: יד] חשוד חשוד: טו] שיזהר בשניהם הס"ד: טז] יהיה לי שכר טוב וכו' ומדמגרף ליה בהאי מילתא ש"מ חמירא להו לי"א תיתי לי קללה אם אכלתי פירות שביעית כמותך: יז] מפרשים להכי קרי ליה ר"ע: יח] במר פרזלא דבב"ק: יט] מעשרות כיון דבעו: כ] בכ"מ שמזכיר מעשר כו' דמיירי במוכר מעשר שני: כא] חושש לשאור ותבלין: כב] בסתמא חשיד: כג] קושיות מקשה ר"ת: כד] דחדש וישן: כה] וי"ל דמשום כותי: כו] סה"ד באתריה דרבי יהודה: כז] הה"ד גבי מעשר: